

Валерій Редько – доктор педагогічних наук, доцент, завідувач відділу навчання іноземних мов Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна.

Коло наукових інтересів: лінгводидактичні засади навчання іноземних мов у закладах загальної середньої освіти; проблеми конструювання змісту підручників з іноземних мов для закладів загальної середньої освіти; рівні сформованості іншомовної комунікативної компетентності школярів; теоретико-методичні засади компетентнісно орієнтованого навчання іноземної мови учнів початкової школи тощо. Автор монографій, підручників, посібників з іноземних мов для закладів загальної середньої освіти.

e-mail: Valeralabredko@ukr.net

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-4035-4925>

УДК 373.51:811

<https://doi.org/10.32405/2411-1317-2020-4-109-117>

ДИДАКТИЧНА СУТНІСТЬ ОСВІТНЬОГО ІНШОМОВНОГО КОМУНІКАТИВНОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ЗАСОБУ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У статті визначено та описано дидактичну сутність освітнього іншомовного комунікативного середовища, обґрунтовано його компоненти та потенційні можливості слугувати засобом організації компетентнісно орієнтованого навчання іноземних мов у закладах загальної середньої освіти. Цей феномен розглянуто як збалансований комплекс методів, форм і засобів навчання, що сприяють активному оволодінню учнями іншомовним спілкуванням у різних видах мовленнєвої діяльності відповідно до сфер, тем і мовного матеріалу, окреслених чинною навчальною програмою. Автор трактує цю категорію на рівні комплексної та взаємопов'язаної діяльності двох суб'єктів навчального процесу – учня і вчителя, та інтерпретує як своєрідний освітній простір, що забезпечує цілісне засвоєння учнями навчального змісту, дає їм можливість проявляти свої здібності, умотивовує їхню іншомовну діяльність, посилює інтерес до вивчення предмета, дає змогу пізнавати культуру народу, який спілкується іноземною мовою, що вивчається, сприяє їхній освіті, розвитку і вихованню. Водночас освітнє іншомовне комунікативне середовище дає вчителю змогу успішно реалізовувати прогнозовані завдання, проявляти власний професійний досвід. За результатами дослідження автор пропонує модель освітнього іншомовного комунікативного середовища, презентовану в змісті створених ним шкільних підручників.

Ключові слова: освітнє іншомовне комунікативне середовище; компетентнісно орієнтоване навчання іноземних мов.

Постановка проблеми. Оновлення змісту навчання іноземних мов, яке спостерігається в останнє десятиліття, пов'язується з деякими змінами у стратегічних напрямках розвитку вітчизняних закладів загальної середньої освіти — спрямуванням навчальної діяльності на вироблення в учнів життєвих компетентностей, що в майбутньому давали б змогу випускникам, які здобули повну загальну середню освіту, успішно адаптуватися до сучасного світового мультинаціонального й полікультурного простору та комфортно почуватися в

ньому [7]. Це об'єктивно зумовлено низкою чинників, пріоритетним серед яких є тенденція на постійну глобалізацію та інтенсифікацію розвитку міжнародних контактів у різноманітних сферах життя, що стимулює переорієнтацію шкільної іншомовної освіти на компетентнісне спрямування навчального процесу, котрий здатен забезпечити випускників правилами і законами життєдіяльності у змінному світовому середовищі.

Зміст навчання іноземних мов учнів детермінується соціально-економічним рівнем розвитку держави та потребами щодо якості володіння громадянами іноземною мовою. Основна стратегічна лінія у визначенні змісту — це чітке окреслення цілей і завдань навчання. Відповідно, здійснюється добір навчального матеріалу, окреслюються методи, форми, принципи і засоби оволодіння ним. Зміст навчання розробляється в контексті Загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти [1], які вказують, чого мають навчитись учні у процесі оволодіння мовою, щоб використовувати її як засіб міжкультурного спілкування.

Упродовж останніх років активно відбуваються значні зміни в галузі шкільної іншомовної освіти. У програмах нового покоління чітко простежується тенденція на компетентнісно орієнтоване навчання іншомовного спілкування. Його змістом передбачається виконання учнями навчальних дій, пов'язаних із формуванням ключових і предметних компетентностей, які проявляються в їхній готовності практично застосовувати здобуті знання, сформовані уміння й навички, способи діяльності для виконання пізнавальних і комунікативних завдань [3]. Відповідно до цих трансформацій набувають іншої якості зміст і функції засобів навчання, зокрема підручників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання компетентнісно орієнтованого навчання не є новим для світового, зокрема європейського соціуму. Різноманітні його аспекти як концептуальні орієнтири розглядалися на всіляких державних і наукових рівнях стосовно різних навчальних предметів, у тому числі іноземних мов. Насамперед ця проблема порушена в Загальноєвропейських рекомендаціях із мовної освіти, де чітко зазначено про важливість побудови змісту навчання на засадах компетентнісного підходу [1]. Цей напрям став пріоритетним у змісті деяких декларацій і рекомендацій Ради Європи і, відповідно, державних освітніх документів європейських країн.

Помітне місце він також почав займати в освітній політиці України. Базові положення компетентнісного підходу до навчання викладено в наукових публікаціях українських (Н. М. Бібік, О. І. Локшиної, О. І. Пометун, О. Я. Савченко та ін.) та зарубіжних учених-педагогів [2; 6; 8; 10]. Певний відбиток ця проблема знайшла у сфері іншомовної освіти (Н. П. Басай, О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Л. В. Калініна, Р. Ю. Мартинова, О. С. Пасічник, Т. К. Полонська). Учені досліджують питання особливостей організації навчання на компетентнісних засадах, висвітлюють свої погляди на побудову компетентнісно орієнтованого навчання іноземних мов, описують фрагменти змісту шкільних підручників, діляться досвідом проведення уроків відповідно до компетентнісного підходу тощо.

Мета статті – визначити та інтерпретувати дидактичну сутність освітнього іншомовного комунікативного середовища як засобу організації компетентнісно орієнтованого навчання іноземних мов у закладах загальної середньої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективність компетентнісно орієнтованого навчання іноземних мов значною мірою залежить від умов навчання, зокрема від дидактично ефективної організації навчального процесу, методично доцільної діяльності вчителя, вмотивованої готовності учнів виконувати навчальні дії, що узгоджуються з їхніми віковими особливостями, потенційними можливостями та інтересами [4]. Особлива роль у цьому процесі належить також підручнику як основному засобу навчання, де моделюється навчальний процес. Умови для забезпечення успішного виконання функцій підручника може надати спеціально створене освітнє середовище, яке за основними параметрами спроможне позитивно впливати на результати навчання.

Освітнє ініомовне комунікативне середовище ми розглядаємо як збалансований комплекс методів, форм і засобів навчання, що сприяють активному оволодінню учнями спілкуванням у різних видах мовленнєвої діяльності відповідно до сфер, тем і мовного матеріалу,

окреслених чинною навчальною програмою. Це складне утворення, що ґрунтується на взаємодії двох суб'єктів навчального процесу – *вчителя* та *учнів*, діяльність яких спрямовується на виконання цілей навчання з використанням дидактично доцільних засобів. Його можна трактувати як своєрідний освітній простір, що забезпечує цілісне засвоєння *учнями* навчального змісту, дає їм можливість проявляти та розвивати свої здібності, підвищує інтерес до вивчення предмета, умотивовує їхню іншомовну діяльність, яку вони навчаються виконувати на уроках, дає змогу засобами іноземної мови пізнавати культуру народу, що нею спілкується, а також розповідати своєму уявному іншомовному співрозмовникові про культуру своєї країни, сприяє освіті й вихованню, активізує пізнавальні інтереси, надає можливості для самовдосконалення. Водночас освітнє іншомовне комунікативне середовище дає змогу *вчителю* успішно реалізовувати прогнозовані завдання, надає можливості проявляти свій професійний досвід, зокрема демонструвати власні творчі дидактичні та методичні напрацювання, що сприяють досягненню мети, передбачає методично доцільне використання методів, форм і засобів оволодіння учнями іншомовною комунікативною діяльністю, дає змогу позитивно впливати на їхні дії, стимулювати до активної мовленнєвої взаємодії, враховуючи їхні потенційні можливості та набутий навчальний досвід.

Зміст освітнього іншомовного комунікативного середовища характеризується наявністю *інваріантних* і *варіативних* компонентів, що різнобічно зумовлено особливістю цілей навчання іноземної мови як засобу міжкультурного спілкування. До *інваріантних компонентів* належать суб'єкти навчального процесу, зміст їхньої діяльності, дидактичні та методичні принципи навчання, дидактично доцільно дібрані та методично раціонально організовані вправи і завдання як засоби оволодіння навчальним іншомовним матеріалом. *Варіативні компоненти* – це типи, види та кількість вправ і завдань, які долучаються до змісту навчання, що часто залежить від його умов і завдань, об'єкти активізації та контролю механізмів засвоєння навчального матеріалу, часові межі виконання тренувальної роботи, передбаченої для оволодіння операціями та діями з метою засвоєння нової навчальної одиниці, механізмами спілкування та певними видами мовленнєвої діяльності. Варто зауважити, що паралельне та взаємопов'язане навчання говоріння, аудіювання, читання, письма не означає окреслення однаково пролонгованих у часі етапів, які спрямовуються на оволодіння кожним із них. Учителю надається право самостійно розв'язувати цю проблему в залежності від ситуативних потреб і наявних умов навчання.

Визначальною характеристикою освітнього іншомовного комунікативного середовища має бути його здатність сприяти моделюванню комунікативно спрямованих дій учнів. За такої умови результати такої діяльності будуть успішними, якщо зміст навчання оптимально враховує характерні певному етапу дидактичні, методичні та психологічні чинники впливу на його здійснення. Це насамперед психологічна готовність учнів до запланованої навчальної роботи, рівень її вмотивованості, потенційні можливості, інтереси, досвід, набутий під час вивчення інших предметів, загальнонавчальний рівень їхнього розвитку, ситуативно доцільні та доступні методи, форми і засоби навчання, очікувані результати. Звісно, варіативні компоненти освітнього середовища для різних класів можуть відрізнятися певними показниками, зокрема кількістю і видами вправ і завдань, об'єктами контролю, обсягом нового навчального матеріалу тощо. Усі ці особливості мають знаходити чіткий відбиток у змісті підручника як основного засобу навчання.

Освітнє іншомовне комунікативне середовище не вимагає від учнів і вчителів обов'язкового чіткого виконання усіх пропонованих змістом підручника вправ і завдань, а відповідно до умов навчання дає вчителю змогу проявляти свої творчі здібності до вибору зі змісту підручника та методичної організації навчального матеріалу в межах уроків, долучати притаманні його професійній діяльності види робіт, які традиційно дають йому позитивний результат. А відтак, зміст підручника має бути гнучким і давати вчителю можливість самостійно орієнтуватися в організації навчання, варіювати окремими його компонентами залежно від комунікативних ситуативних потреб і умов навчання. Окрім того, передбачається також можливість моделювання змісту окремих його компонентів, що зумовлюється завданнями уроків. Насамперед це стосується засобів навчання (вправ, завдань): їх видів, типів і кількості [9]. Формування механізмів іншомовного спілкування

доцільно здійснювати ситуативно в тих часових межах і в тій послідовності, яких об'єктивно потребує навчальна діяльність, що її виконують учні на певному етапі уроку. Якщо ставиться завдання формувати мовні навички, то домінуватимуть вправи, спрямовані на засвоєння учнями значення, способів формоутворення та функцій лексичної чи граматичної одиниці у мовленні. Відповідно до набутого іншомовного досвіду буде спостерігатися тенденція на урізноманітнення творчих комунікативних завдань як засобів активізації навчальних дій учнів з метою оволодіння певним видом мовленнєвої діяльності. Водночас, окрім засобів навчання, пропонованих підручником, учителеві має надаватися можливість за потреби самостійно долучати додаткові, ситуативно доцільні типи та види вправ і завдань для використання на уроці та варіювати їх кількість відповідно до умов навчання і результатів, які демонструють учні.

Зазвичай зміст підручника має забезпечувати методичну діяльність учителя у межах кожного уроку, втім він не є та об'єктивно не може бути універсальним засобом, який однаковою мірою демонструє ефективність за будь-яких умов навчання. Однак у ньому акумулюється дидактично достатній та оптимальний обсяг методично раціонально організованого матеріалу, який може слугувати базовим для виконання завдань навчання. Принцип рамкового підходу до створення його змісту передбачає можливість варіювання цим матеріалом і, за потреби, долучати додаткові навчальні засоби, що збігаються з базовими концептами, визначеними авторами. Підручник має створювати умови, щоб учитель дотримувався усталених дидактичних і методичних принципів під час добору таких засобів: доступності, наступності, комунікативної доцільності.

Викладене вище означає, що процес моделювання змісту навчання може включати певні компоненти, що характеризують оволодіння іншомовним спілкуванням як комплексною діяльністю, яка перебуває в постійному прогресивному розвитку. До них ми відносимо *цільовий, змістовий, процесуальний, контрольний-оцінний компоненти*.

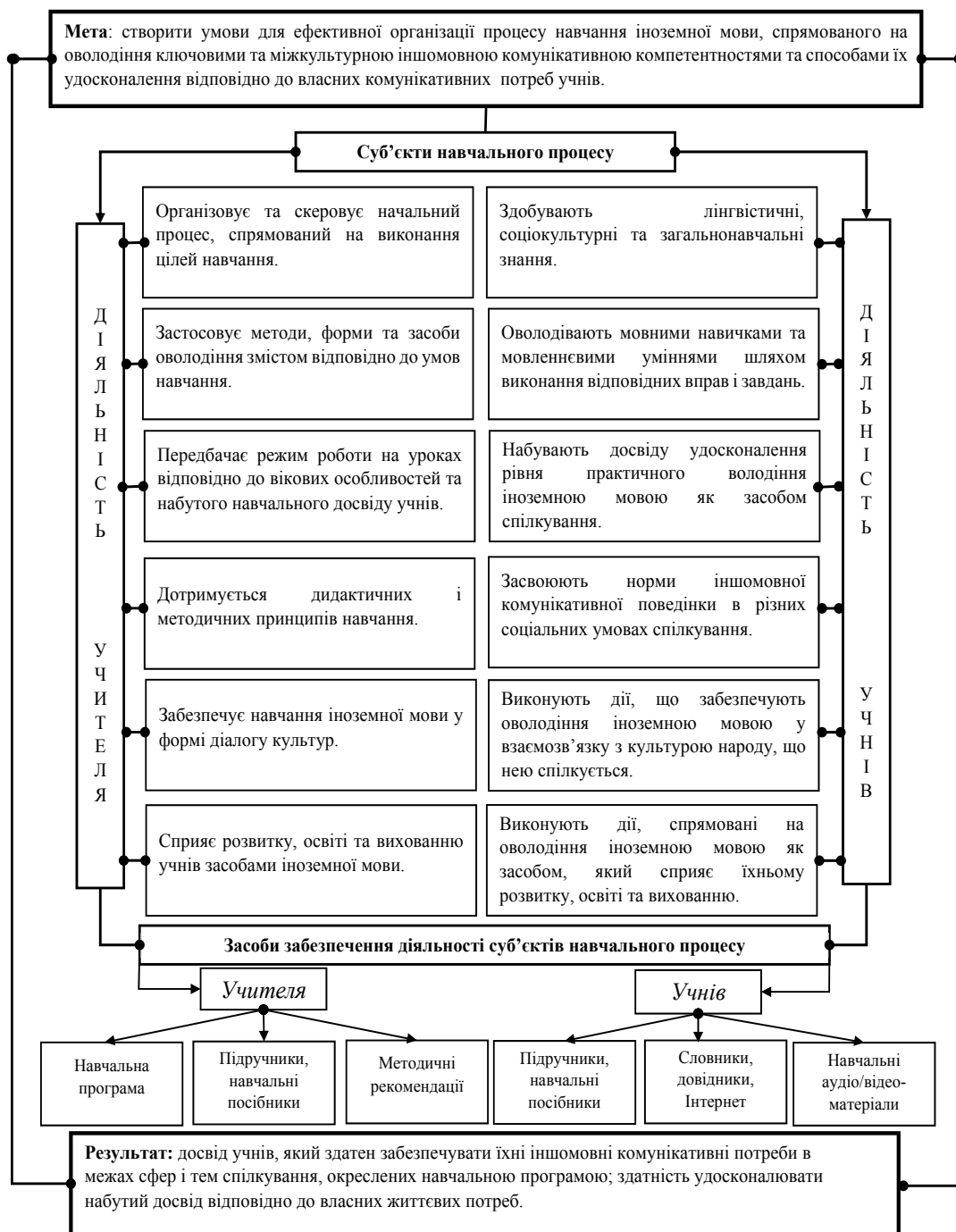
Цільовий компонент відповідно до вимог навчальної програми передбачає завдання, вказує потенційні рівні навчальних досягнень учнів, визначає для них певний обсяг і рівень розвитку лінгвістичних, соціокультурних і загальнонавчальних знань, мовних навичок, мовленнєвих умінь і ставлень до об'єктів спілкування, окреслює обсяг тематичного, мовного, мовленнєвого та інформаційного матеріалу, яким мають оволодіти учні для виконання поставлених завдань.

Змістовий компонент пропонує методи, форми і види навчальної діяльності, спрямованої на формування механізмів спілкування, мовні, мовленнєві та ілюстративні засоби навчання, сприяє усвідомленню учнями способів оволодіння іншомовним матеріалом, надає змогу висловлювати оцінні судження, передбачає організацію навчання іноземної мови у взаємозв'язку з культурою народу, який нею спілкується; презентує якісні та кількісні характеристики мовного, мовленнєвого, інформаційного та ілюстративного матеріалу, на засадах якого відбувається формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності, спрямовує її на паралельне та взаємопов'язане оволодіння видами мовленнєвої діяльності: говорінням, аудіюванням, читанням, письмом, вмотивовує навчальну роботу учнів, сприяє розвитку в них творчих здібностей, формуванню здатності до саморегуляції дій, спрямованих на задоволення власних іншомовних комунікативних потреб [5].

Процесуальний компонент визначає методи, форми та засоби ефективного управління навчальним процесом, зокрема іншомовною пізнавальною діяльністю учнів, пропонує систему вправ і завдань як засобів, які забезпечують становлення навичок і вмінь усного і писемного мовлення та в такий спосіб сприяють набуттю досвіду іншомовної комунікативної взаємодії в умовах мультилінгвального та полікультурного світового простору, окреслює часові межі та послідовність виконання мовних операцій і мовленнєвих дій, спрямованих на активізацію та використання навчального матеріалу в практичній іншомовній комунікативній діяльності.

Контрольний-оцінний компонент указує на об'єкти контролю, визначає його види, форми та засоби і в разі потреби стимулює до коригування результатів навчальної діяльності, форм і способів її здійснення.

Зобразимо на рисунку модель освітнього іншомовного комунікативного середовища, де окреслено сутнісні характеристики основних його компонентів.

Рисунок. Модель освітнього іншомовного комунікативного середовища

Компетентнісно орієнтоване навчання іноземних мов доцільно розглядати з кількох позицій: а) цілей шкільної іншомовної освіти взагалі та на певному етапі (класі)

навчання зокрема; б) особливостей добору та організації змісту навчання іноземної мови; в) особливостей добору та використання методів, форм і засобів навчання відповідно до його умов; г) особливостей організації навчального процесу; д) особливостей об'єктів, форм і видів контролю навчальних досягнень учнів. Прокоментуємо ці характеристики.

Цілі шкільної іноземної освіти. Основними ознаками цієї позиції є особливості цілевизначення, його спрямованість на практичне оволодіння іноземною мовою як засобом спілкування, а також на формування в учнів здатності розв'язувати власні освітні проблеми з використанням критичної рефлексії, що спрямовується на удосконалення іноземних здібностей і мовленнєвого досвіду протягом життя відповідно до власних комунікативних потреб.

Особливості добору та організації змісту навчання іноземної мови. Ця позиція зумовлюється як цілями, так і тематикою навчання іноземного спілкування. Вона має враховувати тенденції розвитку шкільної іноземної освіти (на сьогодні: компетентнісний, комунікативний, діяльнісний, особистісно орієнтований, культурологічний підходи), метапредметні категорії, пов'язані з організаційними, інформаційно-пізнавальними, комунікативними, емоційно-ціннісними видами навчальної діяльності, спрямованими на засвоєння мовних аспектів спілкування і механізмів іноземної комунікації в усному і писемному мовленні, на оволодіння особливостями комунікативної поведінки, прийнятої у країнах, мова яких вивчається, на дотримання соціокультурних норм використання стратегій, адекватних до ситуації спілкування, що забезпечують успішність комунікативної взаємодії.

Особливості добору та використання методів, форм, засобів навчання відповідно до його умов у процесі компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов. Ця позиція зумовлюється тенденціями розвитку сучасної шкільної іноземної освіти: а) комунікативним спрямуванням процесу навчання; б) діяльнісною технологією навчання; в) особистісно орієнтованою парадигмою процесу навчання, його відповідністю віковим особливостям учнів початкової школи; г) культурологічним спрямуванням навчальної діяльності. Визначені освітні технології мають сприяти успішному оволодінню учнями навчальними діями зорієнтованими на отримання іноземного досвіду спілкування в усній та письмовій формах, який неможливий без засвоєння мовних одиниць і механізмів оперування ними у практичній іноземній діяльності. А це означає, що методи, форми, види навчальної роботи та засоби їх виконання повинні оптимально забезпечувати ефективність способів пред'явлення та активізації дібраних мовних і мовленнєвих одиниць і давати змогу здійснювати об'єктивний контроль/самоконтроль навчальних досягнень учнів.

Особливості організації навчального процесу. Передбачається, що навчання організовується за принципом паралельного і взаємопов'язаного оволодіння учнями видами мовленнєвої діяльності, а з допомогою засобів іноземної мови відбувається ознайомлення із соціокультурними, соціолінгвістичними, лінгвокраїнознавчими аспектами культури країни, мова якої вивчається. У зв'язку з цим весь процес навчання набуває форми діалогу культур (чужомовної та рідної), який здійснюється засобами іноземної мови. Такий підхід забезпечується спеціальними видами і формами іноземної навчальної діяльності, серед яких визначальне місце належить комунікативним завданням, зокрема інтерактивним технологіям і навчально-мовленнєвим ситуаціям, які в освітній діяльності учнів мають набувати пріоритетних засобів навчання.

Особливості об'єктів, форм і видів контролю освітніх досягнень учнів. Ця позиція передбачає використання нового підходу до оцінювання іноземних навчальних досягнень учнів. Увага концентрується на результатах навчання, зокрема рівнях сформованості мовних навичок і мовленнєвих умінь, а також на якості набутого загальнонавчального досвіду. Причому пріоритетними вважаються види і форми контролю не стільки рівня сформованості мовних (фонетичних, лексичних, граматичних) навичок учнів (хоч і вони є об'єктами перевірки), скільки якості іноземних умінь у чотирьох видах мовленнєвої діяльності:

говорінні, слуханні, читанні, письмі. Водночас варто наголосити, що не залишається поза увагою загальнонавчальний досвід учнів, який дає їм змогу доцільно користуватися невербальними засобами спілкування, самостійно здійснювати діяльність для забезпечення власних потреб спілкування іноземною мовою, що ситуативно виникають. Ця позиція набуває важливого значення в умовах компетентісно орієнтованого навчання, коли увага учнів і вчителів має спрямовуватися на результати навчання як на об'єктивні показники дидактичної та методичної доцільності й ефективності моделювання у змісті підручника освітнього процесу.

Переконалим показником дидактичної доцільності такого середовища, у тому числі ефективності засобів, за допомогою яких воно організовується, є здатність учнів цілісно поєднувати здобуті знання, сформовані уміння й навички, набутий навчальний досвід, світоглядні цінності, ставлення та переконання з активною творчою самостійною пошуково-дослідницькою діяльністю у межах окреслених навчальною програмою орієнтирів у процесі добору та використання мовних засобів та інформаційного матеріалу для продукування усних і письмових текстів, а також для ідентифікації чужих висловлень під час їх сприймання. На сьогодні це одне з пріоритетних завдань сучасної шкільної компетентісно орієнтованої іншомовної освіти, яка покликана озброїти учнів уміннями усвідомлено окреслювати для себе проміжні та кінцеві цілі щодо оволодіння різними аспектами іноземної мови та механізмами її практичного застосування у різних сферах життєдіяльності, прогнозувати якість очікуваного мовленнєвого продукту, доцільно добирати навчальні матеріали, необхідні для реалізації власних комунікативних намірів, визначати раціональні та ефективні способи і форми оволодіння навчальним змістом згідно зі своїми потенційними можливостями та ситуативними потребами. Йдеться про здатність змісту підручника забезпечувати розвиток в учнів рефлексивних здібностей, зокрема об'єктивно оцінювати власні якості як міжкультурної іншомовної комунікативної особистості та як суб'єкта навчальної діяльності, що передбачає засвоєння не тільки певного іншомовного досвіду, але й стратегій, що дають змогу успішно його набувати, коригувати і застосовувати відповідно до власних потреб у межах програми щодо змісту навчання у кожному класі. Симбіоз цих характеристик визначає базовий рівень сформованості міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти. Вони адаптуються до умов навчання, потенційних психофізіологічних можливостей учнів різного віку. На них має спрямовуватися діяльність учителя і підручника. Саме їх ефективну взаємодію може забезпечити спеціально створене освітнє іншомовне комунікативне середовище як дидактичний феномен методично доцільної організації навчального процесу.

Висновки. У статті за результатами власних наукових досліджень автор визначає та обґрунтовує дидактичну сутність освітнього іншомовного комунікативного середовища як засобу організації компетентісно орієнтованого навчання іноземної мови у закладах загальної середньої освіти. Представлено авторську інтерпретацію змісту цього феномену та засоби його упровадження в навчальний процес. Розкрито особливості компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов та представлено їх характеристики. Окреслено навчальні дії, виконувані учнями в межах зазначеного середовища. Визначено та охарактеризовано його інваріантні та варіативні компоненти.

На основі узагальнень проблем, які досліджено, створена і схематично представлена модель освітнього іншомовного комунікативного середовища як засіб реалізації компетентісно орієнтованого навчання у змісті шкільних підручників. Ефективність запропонованої моделі передбачається перевірити у шкільній практиці, а результати апробації можуть стати предметом наступного дослідження.

Використані джерела

- [1] *Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання*. Київ, Україна, 2003.
- [2] И. А. Зимняя, *Ключевые компетентности как основа компетентностного подхода в образовании*, Москва, Россия, 2004.
- [3] Т. К. Полонська, «Сутність компетентнісноорієнтованого навчання іноземних мов у початковій школі», *Педагогічна освіта: теорія і практика*: зб. наук. праць Кам'янець-Подільського нац. ун-ту імені Івана Огієнка; Інституту педагогіки НАПН України, вип. 22, ч. 2, с. 294–300, 2017.
- [4] В. Г. Редько, «Готовність учнів початкової школи до компетентнісно орієнтованого навчання іноземних мов: авторська інтерпретація результатів анкетування вчителів», *Проблеми сучасного підручника*: зб. наук. праць, вип. 19, с. 284–299, Київ, Україна, 2017.
- [5] В. Г. Редько, «Засоби формування іншомовної комунікативної компетентності учнів початкової школи: результати емпіричних досліджень», *Проблеми сучасного підручника*: збірник наукових праць, вип. 20, с. 360–372, Київ, Україна, 2018.
- [6] S. Savignon, "Communicative language teaching for the twenty first century", in M. Murcia (Ed.), *Teaching English as a Second/Foreign Language* (pp. 12-28). Boston, MA: Heinle & Heinle, 2001.
- [7] *Key Competencies for Successful Life and Well – Functioning Society*; Edited by Dominique S. Rychen and Laura H. Salganik. – Göttingen : Hogrefe and Huber Publishers, 2003.
- [8] J. Richards, *Communicative language teaching today*. Cambridge: Cambridge University Press. 47 P., 2005.
- [9] R. Ellis, «Second language acquisition research and language-teaching materials», in N. Harwood (Ed.), *English language teaching materials: Theory and practice* (pp. 33-57). New York: Cambridge University Press, 2010.
- [10] C. Weninger, & T. Kiss, *Culture in English as a foreign language (EFL) textbooks: A semiotic approach*. Teachers of English to Speakers of Other Languages Quarterly, 47(4), 1-23, 2013.

References

- [1] *Zahalnoievropejski Rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia*. Kyiv, Ukraina, 2003.
- [2] I. A. Zimnyaya, *Klyuchevyye kompetentnosti kak osnova kompetentnostnogo podkhoda v obrazovanii*, Moskva, Rossiya, 2004.
- [3] Т. К. Полонська, «Sutnist kompetentnisno-orientovanoho navchannia inozemnykh mov u pochatkovii shkoli», *Pedahohichna osvita : teoriia i praktyka* : zb. nauk. prats Kam'ianets-Podilskoho nats. un-tu imeni Ivana Ohiiienka; Instytutu pedahohiky NAPN Ukrainy, vyp. 22, ch. 2, s. 294–300, 2017.
- [4] V. H. Redko, «Hotovnist uchniv pochatkovoii shkoly do kompetentnisno oriientovanoho navchannia inozemnykh mov: avtorska interpretatsiia rezultativ anketuvannia vchyteliv», *Problemy suchasnoho pidruchnyka* : zb. nauk. prats, vyp. 19, s. 284–299, Kyiv, Ukraina, 2017.
- [5] V. H. Redko, «Zasoby formuvannia inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti uchniv pochatkovoii shkoly: rezultaty empirychnykh doslidzhen», *Problemy suchasnoho pidruchnyka* : zbirnyk. naukovykh prats, vyp. 20, s. 360–372, Kyiv, Ukraina, 2018.
- [6] S. Savignon, "Communicative language teaching for the twenty first century", in M. Murcia (Ed.), *Teaching English as a Second/Foreign Language* (pp. 12-28). Boston, MA: Heinle & Heinle, 2001.
- [7] *Key Competencies for Successful Life and Well – Functioning Society*; Edited by Dominique S. Rychen and Laura H. Salganik. – Göttingen : Hogrefe and Huber Publishers, 2003.
- [8] J. Richards, *Communicative language teaching today*. Cambridge: Cambridge University Press. 47 P., 2005.
- [9] R. Ellis, «Second language acquisition research and language-teaching materials», in N. Harwood (Ed.), *English language teaching materials: Theory and practice* (pp. 33-57). New York: Cambridge University Press, 2010.
- [10] C. Weninger, & T. Kiss, *Culture in English as a foreign language (EFL) textbooks: A semiotic approach*. Teachers of English to Speakers of Other Languages Quarterly, 47(4), 1-23, 2013.

Валерій Редько, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, доцент, завідувачий відділом навчання іноземними мовами Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна.

ДИДАКТИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ИНОЯЗЫЧНОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ СРЕДЫ КАК СРЕДСТВА КОМПЕТЕНТНОСТИ ОРИЕНТИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМИ ЯЗЫКАМИ В УЧРЕЖДЕНИЯХ ОБЩЕГО СРЕДНЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

В статье определена и описана дидактическая сущность образовательной иноязычной коммуникативной среды, обосновывает её компоненты и потенциальные возможности служить средством организации компетентно ориентированного обучения иностранными языками в учреждениях общего среднего образования. Этот феномен рассматривается как сбалансированный комплекс методов, форм и средств обучения, способствующих активному овладению учащимися иноязычным общением в различных видах речевой деятельности в соответствии со сферами, темами и языковым материалом, определенными действующей учебной программой. Автор трактует эту категорию на уровне деятельности двух субъектов учебного процесса: ученика и учителя, и интерпретирует как своеобразное образовательное пространство, которое обеспечивает целостное усвоения учащимися учебного содержания, позволяет проявлять свои способности, мотивирует их иноязычную деятельность, повышает интерес к изучению предмета, дает возможность познавать культуру народа, который общается на изучаемом иностранном языке, способствует их образованию, развитию и воспитанию. В то же время образовательная иноязычная коммуникативная среда дает учителю возможность успешно реализовывать прогнозируемые задачи, позволяет проявлять собственный профессиональный опыт.

По результатам исследования автор предлагает модель образовательной иноязычной коммуникативной среды, представленную в содержании созданных им школьных учебников.

Ключевые слова: образовательная иноязычная коммуникативная среда; компетентно ориентированное обучение иностранными языками.

Valerii Redko, Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of Foreign Languages Teaching Department, Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine; Honored Worker of Science and Technology of Ukraine.

DIDACTIC ESSENCE OF EDUCATIONAL FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE ENVIRONMENT AS A MEANS OF COMPETENCE-ORIENTED TEACHING OF FOREIGN LANGUAGES IN GENERAL SECONDARY EDUCATION INSTITUTIONS

The author defines and describes the didactic essence of educational foreign language communicative environment, substantiates its components and potential opportunities to serve as a means of organizing competence-oriented teaching in the content of foreign languages school textbooks. He considers this phenomenon as a balanced set of methods, forms and means of teaching aids, contributing to the active mastering of foreign language communication by students in various types of speech activity in accordance with the spheres, topics and language material defined by the current curriculum.

The researcher explains this category at the level of activity of two subjects of the educational process: the student and the teacher. He interprets it as a kind of educational space that ensures students' holistic assimilation of educational content and allows them to show their abilities, motivates their foreign language activities. Besides, educational foreign language communicative environment enhances students' interest in studying the subject, gives them the opportunity to learn the culture of the people who communicate in a studied foreign language. It also contributes to their education, development and upbringing. At the same time, the educational foreign language communicative environment gives the teacher the opportunity to implement successfully the predictable tasks, allows him to show his own professional experience.

According to the results of the research, the author offers a model of educational foreign language communicative environment, presented on the content of school textbooks created by him/her.

Keywords: educational foreign language communicative environment, competence-oriented teaching of foreign language.